

PIRKAN OPISTO

Lempäälä • Vesilahti • Nokia • Pirkkala

AINEOPETUSSUUNNITELMA

PIANON VAPAA SÄESTYS (pop/jazz-piano)

PIRKAN OPISTO Musiikin taiteen perusopetus / Pirkan musiikkiopisto

Tämä aineopetussuunnitelma koskee Pirkan opistossa annettavan musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta pianon vapaan säestyksen osalta. Tämä aineopetussuunnitelma on laadittu SML:n pianon vapaan säestyksen aineopetussuunnitelman pohjalta sitä tarkentaen ja osin muokaten.

PERUSTASO 1

Pianon vapaan säestyksen perustaso 1 -opinnot sisältyvät klassisen pianon 1- ja 2-tason opintoihin ja niiden sisällöt on määritelty klassisen pianon aineopetussuunnitelmassa seuraavasti:

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- tutustuu vapaaseen säestykseen ja musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen.
- hallitsee perussykkeen.
- osaa säestää reaalisointu- ja astemerkeistä tutuissa sävellajeissa (4# ja 4b asti) ja tahtilajeissa (4/4, 3/4, 6/8) olevia kolmen soinnun (I, IV, V7) kappaleita käyttäen oikeassa kädessä eri sointukäännöksiä (perusmuoto, oktaaviasema, terssiasema).

OPINTOJEN SISÄLTÖ

- Harjoitellaan säestämään tutuissa sävellajeissa olevia kappaleita perustehoilla (I, IV, V7) 4/4-, 3/4- ja 6/8-tahtilajeissa.
- Melodioita ja säestyksiä harjoitellaan tuottamaan myös kuulonvaraisesti.
- Tutustutaan improvisointiin.
- Ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.

TASOSUORITUS

1. Kadenssisoitto (ilman säestysrytmiä) klassisen pianon perustaso 1 -suorituksen yhteydessä.
2. Säestystehtävä klassisen pianon perustaso 2 -suorituksen yhteydessä. Säestystehtävässä oppilas saa lautakunnalta nuotin kolmen soinnun kappaleesta (I, IV, V7), johon hän hetken valmistauduttuaan soittaa kappaleen perusrytmiä ilmentävän säestyksen.

TASOSUORITUKSEN ARVIOINTI

Hyväksytty/uusittava.

Suoritettuaan klassisen pianon perustaso 2 -opinnot ja niihin sisältyvän vapaan säestyksen perustaso 1:n oppilas voi hakea pianon vapaata säestystä pääaineeksi tai sivuaineeksi. Tällöin oppilas jatkaa vapaan säestyksen opintoja alkaen vapaan säestyksen perustaso 2:sta.

PERUSTASO 2

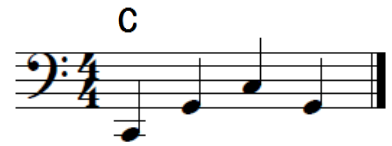
YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- oppii selviytymään helpoista säestys- ja soinnutustehtävistä yleisimmissä sävellajeissa (3# ja 3b asti; nyt siis useammilla sointuasteilla ja kompeilla kuin PT1:ssä).
- totuttautuu improvisoimiseen, säveltämiseen ja kuulonvaraisesti soittamiseen.

OPINTOJEN SISÄLTÖ

- Opetellaan säestämään kolmisoinnuilla ja dominanttiseptimisoinnuilla sointukäännöksiä käyttäen; nyt myös sellaisia kappaleita, joissa esiintyy perustehojen lisäksi II, III ja VI -asteen sointuja.
- Syvennetään seuraavia jo tuttuja kompeja: humppa-, valssi- ja murtosointukomppi (lisätään mm. vaihtobasso jne.).
- Opetellaan uusia kompeja: triolikomppi (6/8, 12/8), beat ja balladi. Tutustutaan myös rock'n'roll -säestykseen, -bassokuvioon ja -kaavaan.
- Opetellaan vaihtobasson (vaihtosävelinä kvintti ja terssi) sekä kuvion 1-5-8-5 (kts. viereinen nuottiesimerkki) käyttämistä sopivissa konteksteissa.
- Sitä mukaa kun kappaleissa tulee vastaan, tutustutaan ylinouseviin ja vähennettyihin kolmisointuihin, sus4-sointuun sekä kauttasointuihin (esim. C⁺, C^o, Csus4, C/E).
- Opetellaan soinnuttamaan moduloimattomia duuri- ja mollimelodioita perustehoilla (I, IV, V7).
- Käytetään improvisointia, säveltämistä ja kuulonvaraista soittamista työtapoina.
- Soitetaan kappaleita sekä kompaten että melodian kanssa. Kun oppilas tuottaa oikealla kädellä melodian, vasen käsi soittaa bassokuviota. Melodia voidaan soittaa myös korvakuulolta käyttäen nuottia, jossa on vain sointumerkit ja rakenne.
- Tutustutaan pianistin rooliin bändisoitossa.
- **Harjoittelun ohjelmiston tulee sisältää vähintään 10 kappaletta**, jotka edustavat eri musiikkityylejä. Mukana voi olla myös oppilaan omia sävellyksiä ja sovituksia.
- *Hyvästä tekniikasta huolehditaan soittamalla edellisten lisäksi asteikkoja, etydejä ja/tai etydinomaisia kappaleita. Näin pidetään yllä myös F-avaimen nuotinlukutaitoa.*

TASOSUORITUS

Esitettävä ohjelmisto:

- Kolme valmisteltua kappaletta, joista vähintään yksi kompataan (jolloin toinen henkilö tuottaa melodian) ja vähintään yksi soitetaan melodian kanssa. Kappaleiden tulee edustaa eri musiikki- tai säestystyyliä (esim. valssi, balladi ja rock'n'roll).
- Kappaleet esitetään ulkoa.
- Ohjelmiston voi esittää myös konsertissa tai konsertinomaisessa tilanteessa.

Prima vista -säestystehtävä sointumerkeistä:

- Oppilas saa nuotin, jossa on duurin sointuja asteilta I, IV, V7, II, III ja/tai VI. Oppilaan tehtävänä on hahmottaa kappaleen musiikkityyli ja kompata kappale tyylinmukaisella tavalla.

Soinnutustehtävä:

- Tutun duuri- tai mollimelodian soinnuttaminen perustehoilla (I, IV, V7). Oppilas saa melodiasta nuotin, johon kirjoittaa soinnut ylös. Soinnuttamisessa saa käyttää apuna pianoa. Lopuksi oppilas soittaa kappaleen kompaten, ja toinen henkilö tuottaa melodian.
- *Oppilas saa 10 minuuttia aikaa soinnutustehtävän valmistelemiseen.*

TASOSUORITUKSEN ARVIOINTI

- ohjelmisto: 1–5 tai uusittava
- prima vista 1-5 tai uusittava
- säestystehtävä: hyväksytty uusittava
- Tasosuorituksen jokainen osio voidaan tarvittaessa uusia yksittäin.

PERUSTASO 3

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- harjaantuu selviytymään tavallisimmista säestys- ja soinnutustehtävistä (sävellajeissa 4# ja 4b asti).
- oppii tuottamaan yhtä aikaa sekä melodian että harmoniaa oikealla kädellä.
- vahvistuu rytmin käsittelyssä ja muodon hahmottamisessa.
- syventää taitojaan improvisoimisessa, säveltämisessä sekä musiikin kuulonvaraisessa tuottamisessa.
- etsii ja kehittää omaa musiikillista persoonaansa ja itseilmaisuaan.

OPINTOJEN SISÄLTÖ

- Tutustutaan uusiin nelisointuihin ja niiden merkitsemistapoihin (maj7, m7, m7b5, 7+5, dim7, sus7, add9, 6, m6) ja opetellaan käyttämään sujuvasti niistä tavallisimpia.
- Tutustutaan diatoniseen kvinttikiertoon (esim. mollissa: Am, Dm7, G7, Cmaj7, Fmaj7, Hm7b5, E7, Am6).
- Tutustutaan ja perehdytään aiemmin opittujen lisäksi seuraaviin musiikkityyleihin ja kompeihin: tango, beguine, reggae ja disko. Lisäksi tutustutaan kolmimuunteiseen fraseeraukseen joissakin sille ominaisissa musiikkityyleissä (esim. shuffle, swing, reggae).
- Soitetaan kappaleita sekä kompaten että melodian kanssa. Harjaannutaan etsimään sointusäveliä melodian alapuolelle oikealla kädellä. (Rytmistä säestyskuviota melodian kanssa samanaikaisesti ei vielä vaadita).
- Harjoitellaan rakenteiden hahmottamista, merkitsemistä ja tuottamista (alku-, väli-, ja loppusoitot; maalit; segno- ja coda-merkinnät).
- Soinnutetaan melodioita paitsi perustehoilla (I, IV, V7), nyt myös niitä korvaavilla soinnuilla (II, III, VI) sekä välidominantilla rinnakkaissävellajien välillä liikuttaessa.
- Käytetään edelleen improvisointia ja säveltämistä työtapoina.
- Harjoitellaan tuttujen kappaleiden säestämistä *kuulonvaraisesti* aluksi perustehoilla I, IV, V7, ja sen jälkeen laajentaen oppilaan valmiuksien mukaan esim. II ja VI -sointuasteisiin.
- Tutustutaan pianistin rooliin bändisoitossa.
- **Harjoittelun ohjelmiston tulee sisältää vähintään 15 kappaletta**, jotka edustavat eri musiikkityylejä. Mukana voi olla myös oppilaan omia sävellyksiä ja sovituksia.
- *Hyvästä tekniikasta huolehditaan soittamalla edellisten lisäksi asteikkoja, etydejä ja/tai etydinomaisia kappaleita. Näin pidetään yllä myös F-avaimen nuotinlukutaitoa.*

TASOSUORITUS

Esitettävä ohjelmisto:

- Viisi valmisteltua kappaletta, joista vähintään kaksi soitetaan melodian kanssa ja vähintään kaksi kompaten, jolloin melodian tuottaa toinen henkilö tai oppilas itse laulaen. Vähintään yksi kappale tulee kuitenkin esittää yhteismusisointina toisen soittajan tai laulajan kanssa. Kappaleiden tulee edustaa viittä eri musiikki- tai säestystyyliä. Mukana voi olla myös oppilaan omia sävellyksiä tai sovituksia.
- Kappaleista vähintään 3 esitetään ulkoa.
- Ohjelmisto suositellaan esitettävän konsertissa tai konsertinomaisessa tilanteessa.

Prima vista -soittotehtävä sointumerkeistä:

- Oppilas saa nuotin, jossa on duurin tai harmonisen mollin tavallisimpia sointuasteita sekä rinnakkaissävellajien välidominantteja käyttäen soinnutettu melodia. Oppilaan tehtävänä on esittää kappale tyylinmukaisella tavalla *melodian kanssa*. Tehtävä vastaa vaikeustasoltaan ohjelmiston helpoimpia kappaleita.

Soinnutustehtävä:

- Oppilas soinnuttaa annetun duuri- tai mollimelodian ja kirjoittaa soinnut nuottiin. Tehtävä mahdollistaa soinnuttamisen käyttämällä perustehojen (I, IV, V7) lisäksi niiden korvaavuuksia (II, III, VI). Soinnuttamisessa saa käyttää apuna pianoa. Lopuksi oppilas soittaa kappaleen kompaten, ja toinen henkilö tuottaa melodian.
- *Oppilas saa kokonaisuudessaan 10 minuuttia aikaa soinnutustehtävän ja korvakuulotehtävän (kts. alla) valmistelemiseen.*

Korvakuulotehtävä:

- Lautakunnan ilmoittaman tutun, helpon duuri- tai mollilaulun säestäminen korvakuulolta perustehoilla (I, IV, V7) lautakunnan valitsemassa helpossa sävellajissa (2# ja 2b asti).
- *Oppilas saa kokonaisuudessaan 10 minuuttia aikaa korvakuulotehtävän ja soinnutustehtävän (kts. yllä) valmistelemiseen.*

Improvisointitehtävä:

- Improvisoiminen oikealla kädellä annettujen sointujen pohjalta (esim. F, Dm, Gm7, C7). Oppilas saa sointukulun eteensä paperilla.

TASOSUORITUKSEN ARVIOINTI

- arvosana-asteikko: 1–5 tai uusittava
- Tasosuorituksen jokainen osio voidaan tarvittaessa uusia yksittäin.

MUSIIKKIOPISTOTASO / D

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- saa valmiuksia erilaisissa käytännön tilanteissa muusikkona toimimiseen sekä mahdollisiin musiikin ammattiopintoihin.
- hallitsee sävellajien perustehot, niitä korvaavat soinnut ja välidominantin sekä osaa soinnuttaa niillä melodioita.
- hallitsee nelisointuharmoniaa ja kolmimuunteista fraseerausta käytännön tilanteissa sekä oppii ymmärtämään tyylin vaikutusta harmoniaan, rytmikkaan ja soittotapaan.
- tuntee reaalisointumerkintöjen muodostusperiaatteet ja osaa tarvittaessa tulkita nelisointuja laajempiakin sointuja.
- pystyy tuottamaan yhtä aikaa melodian ja sille luontevan säestyksen sekä muuntelemaan näitä.
- vahvistuu rytmien käsittelyssä, musiikin muotorakenteiden hahmottamisessa, improvisoimisessa, säveltämisessä sekä musiikin kuulonvaraisessa tuottamisessa.
- etsii ja kehittää omaa musiikillista persoonaansa ja itseilmaisuaan.
- voi halutessaan syventyä johonkin vapaan säestyksen painotusalueeseen (esim. teatterimusiikki, rytmimusiikki, suuntautuminen musiikkikasvatukseen) ja saada valmiuksia ammattiopintoihin.

OPINTOJEN SISÄLTÖ

- Harjoitellaan nelisointuharmonian käyttöä, mm. diatonista ja nyt myös kromaattista kvinttikiertoa.
- Tutustutaan yleisimpiin viisisointuihin (esim. Dm9, D9, D7b9...).
- Harjoitellaan kolmimuunteista fraseerausta ja tutustutaan bluesiin.
- Opetellaan yhdistämään melodia ja säestys käyttämällä säestysrytmejä myös oikeassa kädessä.
- Tutustutaan joihinkin lattarikompeihin (esim. bossa nova, samba, cha-cha-cha, salsa).
- Tutustutaan säestyksen soittamiseen pelkästään vasemmalla kädellä (esim. stride).
- Soinnutetaan ja reharmonisoidaan melodioita mm. perustehoilla ja niitä korvaavilla soinnuilla, välidominanteilla ja kauttasoinnuilla (esim. C/E, F/G).
- Soitetaan ja säestetään kappaleita kuulonvaraisesti sekä harjoitellaan transponoimaan niitä eri sävellajeihin.
- Harjoitellaan tyylinmukaista improvisointia; tutustutaan soolon soittamiseen ja moodeihin improvisoinnin kautta.
- Yhteismusisointia bändin kanssa sekä toista laulajaa tai soittajaa säestäen.
- Tutustutaan pianistin rooliin bändisoitossa.

PIRKAN OPISTO

Lempäälä • Vesilahti • Nokia • Pirkkala

- **Harjoitellun ohjelmiston tulee sisältää vähintään 20 eri musiikkityylejä edustavaa kappaletta.** Mukana voi olla myös oppilaan omia sävellyksiä ja sovituksia. Jos oppilas on valinnut syventyä johonkin vapaan säestyksen painotusalueeseen, harjoitellusta ohjelmistosta kuitenkin vähintään viiden kappaleen tulee olla valitun painotusalueen ulkopuolelta.
- *Hyvästä tekniikasta huolehditaan soittamalla edellisten lisäksi asteikkoja, etydejä ja/tai etydinomaisia kappaleita. Näin pidetään yllä myös F-avaimen nuotinlukutaitoa.*

TASOSUORITUS

Esitettävä ohjelmisto:

- Oppilas pitää oman konsertin tai esiintyy osana laajempaa konserttikokonaisuutta, jossa esittää etukäteen harjoitellun, noin 45 minuuttia kestävä ohjelmiston (6–10 kappaletta).
- Osan kappaleista täytyy olla melodian kanssa soitettuja tai ainakin sellaisia, joissa on melodiansoittoa yhdistettynä säestykseen (esim. välisoitossa tai soolossa).
- Esitettävässä ohjelmistossa tulee olla myös yhteismusisointia.
- Esitettävä ohjelmisto voi koostua pelkästään oppilaan valitseman painotusalueen kappaleista ja mukana voi olla myös oppilaan omia sävellyksiä tai sovituksia.
- Kappaleista vähintään 2/3 esitetään ulkoa.

Prima vista -soittotehtävä sointumerkeistä:

- Annetun kappaleen esittäminen reaalisointumerkeistä säestäen ja *melodiaa samalla soittaen*. Oppilaan tulee sointujen hallinnan lisäksi tunnistaa kappaleen musiikkityyli ja tuottaa kappaleeseen sopiva säestys sekä rakenne (esim. alkusoitto). Tehtävä vastaa vaikeustasoltaan perustaso 3:n kappaleita.

Soinnutustehtävä (reharmonisointi):

- Oppilas uudelleensoinnuttaa eli reharmonisoi annetun, yksinkertaisesti soinnutetun melodian. Melodia voi olla jokin tuttu laulu (esim. Somewhere Over the Rainbow). Tehtävä mahdollistaa soinnuttamisen käyttämällä esimerkiksi korvaavia sointuja, välidominantteja, kauttasointuja, kvinttikiertoa ja/tai laajennettuja sointuja jne. Soinnuttamisessa saa käyttää apuna pianoa. Lopuksi oppilas soittaa kappaleen kompaten, ja toinen henkilö tuottaa melodian.
- *Oppilas saa kokonaisuudessaan 15 minuuttia aikaa soinnutustehtävän ja transponointitehtävän (kts. alla) valmistelemiseen.*

PIRKAN OPISTO

Lempäälä • Vesilahti • Nokia • Pirkkala

Transponointitehtävä:

- Lautakunnan antaman kappaleen transponoiminen ilmoitettuun, helppoon sävellajiin (esim. vähän etumerkkejä tai yhden sävelaskelen päähän). Oppilas soittaa kappaleen kompaten nuotista, jossa soinnut ovat alkuperäisessä sävellajissa. Toinen henkilö tuottaa melodian.
- *Oppilas saa kokonaisuudessaan 15 minuuttia aikaa transponointitehtävän ja soinnutustehtävän (kts. yllä) valmistelemiseen.*

Diatoninen/kromaattinen kvinttikierto:

- Oppilas esittää ulkoa lautakunnan pyytämän kvinttikierron määrättyssä sävellajissa (esim. 3# ja 3b asti).

12-tahtisen duuriblues -rakenteen säestäminen:

- Säestetään ulkoa soittaen lautakunnan valitsemassa sävellajissa (Bb, F, C, G, D).
- Vasen käsi tuottaa bassokuvion (esim. walking bass, boogie-woogie-tyyppinen tms.), oikea käsi harmonian.

Improvisointitehtävä:

- Improvisoiminen lautakunnan antamien sointujen pohjalta; oppilas saa sointukulun eteensä paperilla. Tämä osio voidaan myös yhdistää kvinttikierto- tai blues-tehtävään.

TASOSUORITUKSEN ARVIOINTI

- arvosana-asteikko: 1–5 tai uusittava
- Tasosuorituksen jokainen osio voidaan tarvittaessa uusia yksittäin.